នៅចំពោះមុខការិយាល័យសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត

អង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញក្នុងតុលាការកម្ពុជា

ព័ត៌មានពិស្តារអំពីការដាក់ឯកសារ

សំណុំរឿងលេខ៖ ០០៣/០៧-០៩-២០០៩-អ.វ.ត.ក/ក.ស.ច.ស

ភាគីដាក់ឯកសារ៖ មេធាវីការពារក្តីរបស់ មាស មុត

ដាក់ជូន៖ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត

ភាសាដើម៖ អង់គ្លេស

កាលបរិច្ឆេទឯកសារ៖ ថ្ងៃទី ៦ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៨

ឯកសារបកប្រែ
TRANSLATION/TRADUCTION
ថ្ងៃ ខែ ឆ្នាំ (Date): 24-Aug-2018, 11:34
CMS/CFO: Sann Rada

ចំណាត់ថ្នាក់ឯកសារ

ចំណាត់ថ្នាក់ឯកសារ ស្នើឡើងដោយភាគីដាក់ឯកសារ៖ **សាធារណៈ (កោសលុប)**

ចំណាត់ថ្នាក់ឯកសារដោយ ក.ស.ច.ស ឬ អង្គជំនុំជម្រះ៖ **សាធារណៈ/Public**

ចំណាត់ថ្នាក់ប្រភេទឯកសារ៖

ពិនិត្យឡើងវិញចំពោះឯកសារចំណាត់ថ្នាក់ណ្តោះអាសន្ន៖

ឈ្មោះមន្ត្រីកត់ត្រា៖

ហត្ថលេខា៖

សំណើរបស់ មាស មុត សុំអនុញ្ញាតដាក់សារណាបន្ថែមទៅលើចម្លើយរបស់ខ្លួនតបទៅនឹងដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ

ដាក់ដោយ៖

សហមេធាវី៖

អាង ឧត្តម

Michael G. KARNAVAS

ផ្ញើជូន៖

សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត៖

ចៅក្រម យូ ប៊ុនឡេង

ចៅក្រម Michael BOHLANDER

សហព្រះរាជអាជ្ញា៖

លោកស្រី ជា លាង

លោក Nicholas KOUMJIAN

ភាគីដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីទាំងអស់

លោក មាស មុត តាមរយៈសហមេធាវីការពារក្តីរបស់គាត់ ("មេធាវីការពារក្តី") អនុលោមតាម មាត្រា ៣៣ថ្មី នៃច្បាប់ស្តីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក.[1] វិធាន ២១ និង ៣៩(៤) នៃវិធានផ្ទៃក្នុងរបស់ អ.វ.ត.ក. ("វិធាន") និង សិទ្ធិអំណាចឆន្ទានុសិទ្ធិរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតក្នុងការអនុវត្តច្បាប់ នៅពេលយល់ឃើញថាសមស្រប[2] តាមរយៈនេះ ស្នើសុំការអនុញ្ញាតឱ្យដាក់សារណាបន្ថែមទៅលើចម្លើយរបស់ខ្លួនតបទៅនឹងដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ ("ចម្លើយតបទៅនឹងដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពរ")[3]។ សំណើនេះត្រូវបានធ្វើឡើងជាចាំបាច់ ពីព្រោះកំហុសជាច្រើននៅក្នុងការវាយតម្លៃភស្តុតាង និង យុត្តាធិការបុគ្គល នៅក្នុងសេចក្តីពិចារណារបស់អង្គបុរេជំនុំជម្រះ លើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ ប្រឆាំងនឹងដីកាដំណោះស្រាយ (សំអាងហេតុ) ("សេចក្តីពិចារណាលើដីកាដំណោះស្រាយក្នុងរឿងក្តី ០០៤/១")[4] គឺជាព័ត៌មានដែលទើបរកឃើញថ្មីៗ ដែលត្រូវបានពោលប្រាស្រ័យ ប្រសិនបើមេធាវីការពារក្តីបានដឹងព័ត៌មានទាំងនេះ នៅពេលឆ្លើយតបទៅនឹងដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពរនោះ។ ការទទួលយកសំណើនេះអាចធានាបាននូវសិទ្ធិរបស់លោក មាស មុត ក្នុងការទទួលបានការជំនុំជម្រះក្តីដោយយុត្តិធម៌ និង ទទួលបានដំណើរការនីតិវិធីត្រឹមត្រូវ ដោយប្រកាន់ភ្ជាប់នូវកាតព្វកិច្ចការពារក្តីដោយយកចិត្តទុករបស់មេធាវីការពារក្តី និងបញ្ចៀសភាពអយុត្តិធម៌ជាក់ស្តែង។ សហព្រះរាជអាជ្ញានឹងមិនទទួលរងផលប៉ះពាល់ឡើយ ហើយពេលវេលាចេញដីកាដំណោះស្រាយក្នុងរឿងក្តី ០០៣ របស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត ក៏មិនរងផលប៉ះពាល់នោះដែរ[5]។ ដោយសារភាពបន្ទាន់នៃសំណើនេះ មេធាវីការពារក្តីសុំដាក់សំណើនេះជាភាសាអង់គ្លេសជាមុនសិន ហើយការបកប្រែជាភាសាខ្មែរនឹងដាក់ជូនតាមក្រោយ។

---

[1] ច្បាប់ស្តីពីការបង្កើតឱ្យមានអង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញក្នុងតុលាការកម្ពុជា ដើម្បីកាត់សេចក្តីឧក្រិដ្ឋកម្មដែលប្រព្រឹត្តឡើងនៅក្នុងរយៈកាលនៃកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ (ឆ្នាំ ២០០៤) ("ច្បាប់ស្តីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក.")។

[2] បញ្ហានេះនឹងត្រូវពិភាក្សាបន្ថែមនៅក្នុងកថាខណ្ឌ ១៥ *ខាងក្រោម*។

[3] [redacted]

[4] *រឿងក្តី អ៊ឹម ចែម* សំណុំរឿងលេខ ០០៤/១/០៧-០៩-២០០៩-អ.វ.ត.ក/ក.ស.ច.ស (អ.ប.ជ ៥០) សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិប្រឆាំងនឹងដីកាដំណោះស្រាយ (សំអាងហេតុ) ចុះថ្ងៃទី ២៨ ខែមិថុនា ឆ្នាំ ២០១៨ ("សេចក្តីពិចារណាលើដីកាដំណោះស្រាយក្នុងរឿងក្តី ០០៤/១") ឯកសារ D308/3/1/20។

[5] *សូមមើល* ផែនការបញ្ចប់ អ.វ.ត.ក. (វិសោធនកម្មលើកទី ១៧) ចុះថ្ងៃទី ៣០ ខែមិថុនា ឆ្នាំ ២០១៨ កថាខណ្ឌ ១១ (iv)។

I. សាវតារ

ក. រឿងក្តី ០០៣

១. នៅថ្ងៃទី ៧ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ ២០១៩ កិច្ចស៊ើបសួរតាមផ្លូវតុលាការក្នុងរឿងក្តី ០០៣ ត្រូវបានផ្តួចផ្តើមធ្វើឡើង ដោយផ្អែកលើដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរលើកទី ២ របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ ចុះថ្ងៃទី ២០ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ ២០០៨ ទាក់ទងទៅនឹងកងទ័ពបដិវត្តន៍កម្ពុជា[6]។ នៅថ្ងៃទី ៣១ ខែតុលា ឆ្នាំ ២០១៤ សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ បានដាក់ដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរបន្ថែម[7]។

២. នៅថ្ងៃទី ១៤ ខែធ្នូ ឆ្នាំ ២០១៥ លោក មាស មុត បានចូលបង្ហាញខ្លួននៅចំពោះមុខសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ និង បានទទួលការជូនដំណឹងថា គាត់កំពុងត្រូវបានស៊ើបអង្កេតពីឧក្រិដ្ឋកម្មប្រល័យពូជសាសន៍ ឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងមនុស្សជាតិ អំពើបំពារបំពានធ្ងន់ធ្ងរទៅលើអនុសញ្ញាទីក្រុងហ្សឺណែវ និង ឧក្រិដ្ឋកម្មថ្នាក់ជាតិទាក់ទងនឹងទីតាំងឧក្រិដ្ឋកម្មចំនួន ១១ កន្លែង និង ព្រឹត្តិការណ៍នានា ដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់នៅក្នុងដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរ និង ដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរបន្ថែម[8]។ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិបានលុបចោលបទចោទប្រកាន់មួយចំនួន ដែលបានធ្វើឡើងប្រឆាំងនឹងលោក មាស មុត *ដោយកំបាំងមុខ*[9] ហើយបានជូនដំណឹងថា នៅមុនបញ្ចប់កិច្ចស៊ើបសួរ គាត់អាចត្រូវបានដាក់ឱ្យស្ថិតក្រោមការពិនិត្យពីបទឧក្រិដ្ឋបន្ថែមទៀត[10]។

---

6 [redacted]

7 [redacted]

8 [redacted]

9 [redacted]

10 [redacted]

៣. នៅថ្ងៃទី ១០ ខែមករា ឆ្នាំ ២០១៧ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិបានជូនដំណឹងដល់ភាគីអំពីការបិទកិច្ចស៊ើបសួរ[11] និង វិសាលភាពដែលបានកាត់បន្ថយ[12]។ នៅថ្ងៃទី ២៤ ខែឧសភា ឆ្នាំ ២០១៧ បន្ទាប់ពីបានដោះស្រាយសំណើសុំកិច្ចស៊ើបសួរបន្ថែម សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតបានចេញសេចក្ដីជូនដំណឹងលើកទីពីរជូនដល់ភាគី[13]។

៤. នៅថ្ងៃទី ១៤ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ ២០១៨ សហព្រះរាជអាជ្ញាបានដាក់ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថានពរដាច់ដោយឡែកពីគ្នា[14]។

៥. នៅថ្ងៃទី ១២ ខែមេសា ឆ្នាំ ២០១៨ មេធាវីការពារក្ដីបានដាក់ចម្លើយរបស់ខ្លួនតបទៅនឹងដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពរ។

ខ. រឿងក្ដី ០០៤/១

១. សាវតារទាក់ទងនឹងសេចក្ដីពិចារណាលើដីកាដំណោះស្រាយក្នុងរឿងក្ដី ០០៤/១

៦. នៅថ្ងៃទី ១០ ខែកក្កដា ឆ្នាំ ២០១៧ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតបានចេញដីកាដំណោះស្រាយ (សំអាងហេតុ) ដែលក្នុងនោះសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត បានផ្ដល់សំអាងហេតុពេញលេញចំពោះសេចក្ដីសម្រេចរបស់ខ្លួនដែលលើកលែងការចោទប្រកាន់ក្នុងរឿងក្ដី ០០៤/១ ដោយសារកង្វះយុត្តាធិការបុគ្គលរបស់ អ.វ.ត.ក. លើ អ៊ឹម ចែម[15]។

៧. នៅថ្ងៃទី ៩ ខែសីហា ឆ្នាំ ២០១៧ សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិបានប្ដឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដំណោះស្រាយ ដោយចោទប្រកាន់ថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត៖ ក. មានកំហុសអង្គច្បាប់ក្នុង

---

11 [redacted]

12 [redacted]

13 [redacted]

14 [redacted]

15 *រឿងក្ដី អ៊ឹម ចែម* សំណុំរឿងលេខ ០០៤/១/០៧-០៩-២០០៩-អ.វ.ត.ក/ក.ស.ច.ស ដីកាដំណោះស្រាយ (សំអាងហេតុ) ចុះថ្ងៃទី ១០ ខែកក្កដា ឆ្នាំ ២០១៧ (“ដីកាដំណោះស្រាយក្នុងរឿងក្ដី ០០៤/១”) ឯកសារ D261។

ការយល់ឃើញថា ការចោទប្រកាន់ក្នុងដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរ ត្រូវតែជាផ្នែកមួយនៃដីកាដំណោះស្រាយ[16] ខ. មានកំហុសអង្គច្បាប់ដោយខកខានមិនបានពោលប្រាស្រ័យពីការចោទប្រកាន់ដែលប្តឹងទៅសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត ប៉ុន្តែមិនបានដាក់ឱ្យស្ថិតក្រោមការត្រួតពិនិត្យ៖ (១) ការបោសសម្អាតនៅភូមិភាគពាយ័ព្យ (២) ការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ដោយបង្ខំ (៣) ការធ្វើទុក្ខបុកម្នេញលើប្រជាជនវៀតណាមក្នុងតំបន់ ៥ (៤) ការធ្វើទុក្ខបុកម្នេញលើខ្មែរក្រោមក្នុងតំបន់ ១៣ និង (៥) ឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងមនុស្សជាតិមួយចំនួន នៅតាមទីតាំងជាក់លាក់[17] គ. មានកំហុសអង្គច្បាប់ និង អង្គហេតុ ក្នុងការអនុវត្តឧក្រិដ្ឋកម្មនៃការសម្លាប់រង្គាល[18] ឃ. មានកំហុសអង្គច្បាប់ និង អង្គហេតុ ក្នុងការអនុវត្តឧក្រិដ្ឋកម្មនៃការធ្វើឱ្យបាត់ខ្លួនដោយបង្ខំ[19] ង. មានកំហុសអង្គហេតុក្នុងការយល់ឃើញថា អ៊ឹម ចែម មិនមែនជាលេខាស្រុកកោះអណ្តែត[20] និង ច. មានកំហុសអង្គហេតុក្នុងការយល់ឃើញថា អ៊ឹម ចែម មិនមែនជាសមាជិកគណៈតំបន់ ១៣[21]។

៨. នៅថ្ងៃទី ២៨ ខែមិថុនា ឆ្នាំ ២០១៨ អង្គបុរេជំនុំជម្រះបានចេញសេចក្តីពិចារណាលើដីកាដំណោះស្រាយក្នុងរឿងក្តី ០០៤/១។ អង្គបុរេជំនុំជម្រះបានយល់ស្របគ្នាលើបញ្ហាមួយចំនួន[22] ប៉ុន្តែមិនអាចទទួលបានសំឡេងភាគច្រើន ដើម្បីគាំទ្រដល់អង្គសេចក្តីនៃបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ[23]។ ចៅក្រមជាតិភាគច្រើនបានយល់ឃើញថា អ៊ឹម ចែម មិនស្ថិតក្នុងយុត្តាធិការបុគ្គលរបស់ អ.វ.ត.ក. ហើយក៏បានតម្កល់សេចក្តីសម្រេចរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត[24]។ ចៅក្រម

[16] *រឿងក្តី អ៊ឹម ចែម* សំណុំរឿងលេខ ០០៤/១/០៧-០៩-២០០៩-អ.វ.ត.ក/ក.ស.ច.ស (អ.ជ.ប) បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិប្រឆាំងនឹងដីកាដំណោះស្រាយ (សំអាងហេតុ) ចុះថ្ងៃទី ៩ ខែសីហា ឆ្នាំ ២០១៧ ឯកសារ D308/3/1/1 កថាខណ្ឌ ១១-២២។

[17] *ដូចខាងលើ* កថាខណ្ឌ ២៣-៣៧។

[18] *ដូចខាងលើ* កថាខណ្ឌ ៣៨-៤៦។

[19] *ដូចខាងលើ* កថាខណ្ឌ ៤៧-៥៧។

[20] *ដូចខាងលើ* កថាខណ្ឌ ៥៨-៦៩។

[21] *ដូចខាងលើ* កថាខណ្ឌ ៧០-៨១។

[22] *សូមមើល* កថាខណ្ឌ ៩ *ខាងក្រោម* ។

[23] កថាខណ្ឌ ៨១ នៃសេចក្តីពិចារណាលើដីកាដំណោះស្រាយក្នុងរឿងក្តី ០០៤/១។

[24] *ដូចខាងលើ* យោបល់របស់ចៅក្រម ប្រាក់ គឹមសាន ចៅក្រម ន័យ ធុល និង ចៅក្រម ហួត វុទ្ធី កថាខណ្ឌ ៩២។

អន្តរជាតិភាគតិចបានពិនិត្យមើលសំណុំរឿង *ម្តងទៀត* (de novo) និង បានយល់ឃើញថា អ៊ឹម ចែម ស្ថិតក្នុងយុត្តាធិការបុគ្គលរបស់ អ.វ.ត.ក.[25]។

២. សេចក្តីសម្រេចជាឯកច្ឆន្ទរបស់អង្គបុរេជំនុំជម្រះ

៩. អង្គជំនុំជម្រះបានសម្រេចថា៖ **ក.** រយៈពេលដែលសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតចំណាយសម្រាប់ចេញដីកាដំណោះស្រាយក្នុងរឿងក្តី ០០៤/១ គឺ "មិនសមាមាត្រ"[26] **ខ.** ការចេញដីកាដំណោះស្រាយពីរដាច់ពីគ្នាមិនបានពន្លឿនឱ្យរឿងក្តី ០០៤/១ ឆាប់មានលទ្ធផល[27] **គ.** ការបំបែករឿងក្តីរបស់ អ៊ឹម ចែម ចេញពីរឿងក្តី ០០៤ បានធ្វើឱ្យប៉ះពាល់ដល់ការចោទប្រកាន់ដែលនៅសល់ក្នុងរឿងក្តី ០០៤[28] **ឃ.** គោលជំហររបស់ អ.វ.ត.ក. ក្នុងប្រព័ន្ធច្បាប់របស់ប្រទេសកម្ពុជា[29] មិនមានន័យថា តុលាការធម្មតាមិនមានយុត្តាធិការលើឧក្រិដ្ឋកម្មក្នុងសម័យកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យនោះទេ[30] **ង.** សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតបានបង្កើតមិនត្រឹមត្រូវនូវឋានានុក្រមនៃភស្តុតាង ក្នុងការពិចារណាលើតម្លៃជាភស្តុតាង[31] និង **ច.** សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតបានអនុវត្តបទដ្ឋាននៃភស្តុតាងមិនត្រឹមត្រូវ[32]។

៣. យោបល់ភាគតិចរបស់ចៅក្រមអន្តរជាតិនៃអង្គបុរេជំនុំជម្រះ

១០. ដោយផ្អែកលើអង្គសេចក្តីនៃបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ ចៅក្រមអន្តរជាតិនៃអង្គបុរេជំនុំជម្រះ ក. បានច្រានចោលមូលដ្ឋាន ១ មូលដ្ឋាន ២(២) និង មូលដ្ឋាន ២(៤)[33] តម្កល់មូលដ្ឋាន ២(១) មូលដ្ឋាន ២(៣)

---

[25] *ដូចខាងលើ* យោបល់របស់ចៅក្រម Baik និង ចៅក្រម Beauvallet កថាខណ្ឌ ៣៣៩។

[26] *ដូចខាងលើ* កថាខណ្ឌ ២៨-៣១។

[27] *ដូចខាងលើ* កថាខណ្ឌ ៣២-៣៥។

[28] កថាខណ្ឌ ៣៦-៤០ នៃសេចក្តីពិចារណាលើដីកាដំណោះស្រាយក្នុងរឿងក្តី ០០៤/១។

[29] សហមេធាវីជាតិសម្រាប់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីបានលើកឡើងពីបញ្ហានេះ ហើយអង្គបុរេជំនុំជម្រះបានស្នើសុំឱ្យមានការដាក់សារណា។ *ដូចខាងលើ* កថាខណ្ឌ ១៦-១៧ កថាខណ្ឌ ៦៤-៨០។

[30] *ដូចខាងលើ* កថាខណ្ឌ ៨០។

[31] *ដូចខាងលើ* កថាខណ្ឌ ៤១-៥៩។

[32] *ដូចខាងលើ* កថាខណ្ឌ ៦០-៦៣។ *សូមមើលផងដែរ ដូចខាងលើ* យោបល់របស់ចៅក្រម Baik និង ចៅក្រម Beauvallet កថាខណ្ឌ ១០៦-១២ (ទាក់ទងនឹងបទចោទប្រកាន់ និង ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ)។

[33] កថាខណ្ឌ ១១៨ កថាខណ្ឌ ១៤៦ កថាខណ្ឌ ១៦៨ នៃសេចក្តីពិចារណាលើដីកាដំណោះស្រាយក្នុងរឿងក្តី ០០៤/១។

និង មូលដ្ឋាន ៣-៦[34] និង តម្កល់ផ្នែកខ្លះនៃមូលដ្ឋាន ២(៥) និង ច្រានចោលមូលដ្ឋានផ្សេងៗទៀត[35] **ខ.** បានពិនិត្យមើលសំណុំរឿង *ម្តងទៀត* និង បានពោលប្រាស្រ័យពីការចោទប្រកាន់ផ្នែកអង្គហេតុទាក់ទងនឹងទីតាំងឧក្រិដ្ឋកម្មទាំងប្រាំដែលមិនបានចោទប្រកាន់ ដែលមិនត្រូវបានលើកឡើងនៅក្នុងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ ដោយយល់ឃើញថា ការចោទប្រកាន់ទាំងនេះគួរតែត្រូវបានដាក់ឱ្យនៅក្រោមការត្រួតពិនិត្យ និង យកមកពិចារណាសម្រាប់គោលបំណងនៃយុត្តាធិការបុគ្គល[36] និង **គ.** បានសន្និដ្ឋានថា វិសាលភាពធំធេងនៃឧក្រិដ្ឋកម្ម ដែលបានចោទប្រកាន់ ឬ ដាក់ អ៊ឹម ចែម ឱ្យស្ថិតនៅក្រោមការត្រួតពិនិត្យ ព្រមទាំង តួនាទី និង ការទទួលខុសត្រូវរបស់គាត់ក្នុងអំឡុងពេលនៃរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ បានធ្វើឱ្យគាត់ស្ថិតនៅក្នុងចំណោមអ្នកដែល “ទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុត”[37]។

II. ភាពទទួលយកបាននៃសំណើ

១១. នៅក្នុងសេចក្តីពិចារណាលើដីកាដំណោះស្រាយក្នុងរឿងក្តី ០០៤/១ ដែលបានចេញនៅថ្ងៃទី ២៨ ខែមិថុនា ឆ្នាំ ២០១៨ បន្ទាប់ពីមេធាវីការពារក្តីបានដាក់ចម្លើយរបស់ខ្លួនតបទៅនឹងដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពរនោះ អង្គបុរេជំនុំជម្រះបានប្រព្រឹត្តកំហុសមួយចំនួន ដែលបើមិននិយាយអំពីកំហុសទាំងនេះទេ ធ្វើប៉ះពាល់ដល់សិទ្ធិរបស់លោក មាស មុត ក្នុងទទួលបានការជំនុំជម្រះក្តីដោយយុត្តិធម៌ និង ទទួលបានដំណើរការនីតិវិធីត្រឹមត្រូវ និង បណ្តាលឱ្យមានភាពអយុត្តិធម៌ខ្លាំងក្លា។ ខណៈដែលសេចក្តីសម្រេចរបស់អង្គបុរេជំនុំជម្រះជារួម[38] មិនមានភាពសមហេតុ សមផល និង ជាពិសេសផលវិបាកនោះ[39] សំណើនេះគឺមានកម្រិតនៅត្រឹមកំហុសរបស់អង្គបុរេជំនុំជម្រះទាក់ទងនឹង៖

---

[34] *ដូចខាងលើ* កថាខណ្ឌ ១៤២ កថាខណ្ឌ ១៦០ កថាខណ្ឌ ២៦៣ កថាខណ្ឌ ២៨២ កថាខណ្ឌ ៣២០។

[35] *ដូចខាងលើ* កថាខណ្ឌ ១៧២ កថាខណ្ឌ ១៧៩ កថាខណ្ឌ ១៨៣ កថាខណ្ឌ ១៨៦ កថាខណ្ឌ ១៩៤ កថាខណ្ឌ ២០១ កថាខណ្ឌ ២០៦ កថាខណ្ឌ ២១១។

[36] *ដូចខាងលើ* កថាខណ្ឌ ២២៥ កថាខណ្ឌ ២៣២ កថាខណ្ឌ ២៤១ កថាខណ្ឌ ២៤៨។

[37] *ដូចខាងលើ* កថាខណ្ឌ ៣៣៩។

[38] *សូមមើល* កថាខណ្ឌ ៩-១០ *ខាងលើ* ។

[39] ទោះបីចៅក្រមអាចលើកពីកំហុសឆ្គង *ឯកឯង* (sua sponte) ក៏ដោយ ក៏អង្គបុរេជំនុំជម្រះ - មានសំឡេងដែលមានឥទ្ធិពលច្រើនលើសំណុំរឿងនេះ - បានសម្រេចលើបញ្ហាទាំងឡាយ ដែលមិនមែនជាកត្តាកំណត់ ឬ សំខាន់សម្រាប់បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍។ ជាក់ស្តែង ចេតនារបស់អង្គបុរេជំនុំជម្រះ គឺនិយាយបង្អាក់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត ប្រហែលជាដោយសារតែការមិនពេញចិត្តគុំគួនដែលនៅដិតដាមប្រឆាំងនឹងសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតក្នុងការស្នើសុំឱ្យដាក់សារណាថា តើវាអាចជាប្រយោជន៍យុត្តិធម៌ដែរឬយ៉ាងណា នៅពេលផ្អាកកិច្ចស៊ើបសួរជារៀងរហូត ដោយសារតែស្ថានភាពថវិកាមិនស្ថិតស្ថេររបស់ អ.វ.ត.ក. [redacted]

[redacted] ដោយគ្មានមូលហេតុ (និង មិនសមហេតុផល) អង្គបុរេជំនុំជម្រះ បានជំទាស់សំអាងហេតុរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត នៅក្នុងដីកាដំណោះស្រាយក្នុងរឿងក្ដី ០០៤/១ ដោយការលើកឡើងពីបញ្ហាមិនសំខាន់ចំនួនបួនដោយ *ឯកឯង* ដែលនៅក្នុងសេចក្ដីសម្រេចរបស់ខ្លួនពោរពេញទៅដោយកំហុស និង ការយល់ខុស។ **ទីមួយ** អង្គបុរេជំនុំជម្រះបានយល់ឃើញថា រយៈពេលដែលសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតចំណាយក្នុងការចេញដីកាដំណោះស្រាយក្នុងរឿងក្ដី ០០៤/១ គឺមិនសមាមាត្រ និង ថាការចេញដីកាដំណោះស្រាយពីរដាច់ពីគ្នាមិនបានពន្លឿនកិច្ចដំណើរការនីតិវិធី (កថាខណ្ឌ ២៨-៣៥ នៃសេចក្ដីពិចារណាលើដីកាដំណោះស្រាយក្នុងរឿងក្ដី ០០៤/១)។ បញ្ហានេះមិនមែនជាកត្តាកំណត់នៅក្នុងបណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍ទេ។ អង្គបុរេជំនុំជម្រះខកខានមិនបានវិភាគឱ្យបានល្អិតល្អន់លើបញ្ហានេះ៖ **ក.** ខកខានមិនបានពិចារណាពីការកម្រិតធនធានថវិកា និង ធនធានមនុស្សដែលមាន (*សូមមើល ឧទា.* កថាខណ្ឌ ១៦-២៧ នៃផែនការបញ្ចប់ អ.វ.ត.ក. (វិសោធនកម្មលើកទី ៧) ចុះថ្ងៃទី ៣១ ខែធ្នូ ឆ្នាំ ២០១៥) **ខ.** មិនអើពើនឹងការណ៍ដែលសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតបានទទួលបណ្ដឹងរឿងក្ដីចំនួន ៤ ក្នុងពេលតែមួយ និង **គ.** វាយតម្លៃដោយភាន់ច្រឡំលើភាពស្មុគស្មាញនៃរឿងក្ដី ០០៤/១ ដោយផ្អែកលើចំនួនបទចោទ និយាយផ្ទុយទៅនឹងសេចក្ដីសម្រេចរបស់ខ្លួនឯងផ្ទាល់ដែលថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតត្រូវវាយតម្លៃភស្តុតាងទាំងអស់នៃឧក្រិដ្ឋកម្មដែលបានដាក់ឱ្យស្ថិតនៅក្រោមការត្រួតពិនិត្យ និង ចោទប្រកាន់ មុននឹងចេញដីកាដំណោះស្រាយ (កថាខណ្ឌ ៣០ កថាខណ្ឌ ៣៧ នៃសេចក្ដីពិចារណាលើដីកាដំណោះស្រាយក្នុងរឿងក្ដី ០០៤/)។ ដីកាដំណោះស្រាយពីរដាច់ពីគ្នាគឺមានភាពសមហេតុផល៖ **១.** ផ្ដល់ឱ្យភាគីនូវការជូនដំណឹងពីលទ្ធផលនៃរឿងក្ដី និង **២.** ផ្ដល់នូវដីកាដំណោះស្រាយ *ដែលមានសំអាងហេតុ* ដូចដែលតម្រូវតាមវិធាន ៦៧(៤) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង។ ការថ្កោលទោសរបស់អង្គបុរេជំនុំជម្រះចំពោះដីកាដំណោះស្រាយពីរខុសគ្នានេះ គឺមិនសមហេតុផលទេ។ អង្គបុរេជំនុំជម្រះខ្លួនឯង ធ្លាប់បានចេញសាលដីកាពីរដាច់ពីគ្នា ហើយអង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូលក៏ធ្លាប់ធ្វើដូច្នេះដែរ។ *សូមមើល ឧទា. រឿងក្ដី នួន ជា និង អ្នកផ្សេងទៀត* សំណុំរឿងលេខ ០០២/១៩-០៩-២០០៧-អ.វ.ត.ក/ក.ស.ច.ស (អ.ប.ជ ៧៥) សាលដីកាលើបណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អៀង សារី ប្រឆាំងនឹងដីកាដំណោះស្រាយ ចុះថ្ងៃទី ១៣ ខែមករា ឆ្នាំ ២០១១ ឯកសារ D427/1/26 និង *រឿងក្ដី នួន ជា និង អ្នកផ្សេងទៀត* សំណុំរឿងលេខ ០០២/១៩-០៩-២០០៧-អ.វ.ត.ក/ក.ស.ច.ស (អ.ប.ជ ៧៥) សាលដីកាលើបណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អៀង សារី ប្រឆាំងនឹងដីកាដំណោះស្រាយ ចុះថ្ងៃទី ១១ ខែមេសា ឆ្នាំ ២០១១ ឯកសារ D427/1/30។ *សូមមើលផងដែរ រឿងក្ដី នួន ជា និង អ្នកផ្សេងទៀត* សំណុំរឿងលេខ ០០២/១៩-០៩-២០០៧-អ.វ.ត.ក/អ.ជ.ត.ក សេចក្ដីសម្រេចលើសេចក្ដីជំទាស់ទៅនឹងបញ្ជីឯកសារសេចក្ដីសង្ខេប ចុះថ្ងៃទី ១ ខែកក្កដា ឆ្នាំ ២០១៥ ឯកសារ F26/11 និង *រឿងក្ដី នួន ជា និង អ្នកផ្សេងទៀត* សំណុំរឿងលេខ ០០២/១៩-០៩-២០០៧-អ.វ.ត.ក/អ.ជ.ត.ក សេចក្ដីសម្រេចលើសេចក្ដីជំទាស់ទៅនឹងបញ្ជីឯកសារសំអាងហេតុពេញលេញ ចុះថ្ងៃទី ៣១ ខែធ្នូ ឆ្នាំ ២០១៥ ឯកសារ F26/12។ **ទីពីរ** អង្គបុរេជំនុំជម្រះបានពិចារណាថា វាជាការចាំបាច់ក្នុងការបញ្ជាក់បំភ្លឺផលប៉ះពាល់លើការបំបែករឿងក្ដី អ៊ឹម ចែម ចេញពីរឿងក្ដី ០០៤ (កថាខណ្ឌ ៣៦-៤០ នៃសេចក្ដីពិចារណាលើដីកាដំណោះស្រាយក្នុងរឿងក្ដី ០០៤/១)។ បញ្ហានេះមិនមែនជាកត្តាកំណត់នៅក្នុងបណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍នោះទេ។ អង្គបុរេជំនុំជម្រះមិនបានរកឃើញកំហុស ឬ ការរំលោភបំពានណាមួយទៅលើឆន្ទានុសិទ្ធិដោយសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតឡើយ។ ដោយសារតែគ្មានការចេញដីកាដំណោះស្រាយក្នុងរឿងក្ដី ០០៤ និង រឿងក្ដី ០០៤/២ នោះ អង្គបុរេជំនុំជម្រះមិនចាំបាច់ចេញសេចក្ដីសម្រេចដែលមានសិទ្ធិបុព្វក្រយនោះទេ។ **ទីបី** អង្គបុរេជំនុំជម្រះបានយល់ឃើញថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតបានបំពេញកិច្ចហួសពីអាណត្តិរបស់ខ្លួន ក្នុងការសម្រេចថាច្បាប់ស្ដីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក. ដកហូតយុត្តាធិការរបស់តុលាការកម្ពុជាធម្មតាទៅលើរឿងក្ដីនៅសម័យខ្មែរក្រហម (*ដូចខាងលើ*

ក. វិធីសាស្ត្រក្នុងការវាយតម្លៃភស្តុតាងរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត[40] ខ. បទដ្ឋាននៃភស្តុតាងដើម្បីចេញដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ[41] និង គ. ការវាយតម្លៃលើយុត្តាធិការបុគ្គល[42]។

១២. ប្រសិនបើបានដឹងកំហុសទាំងនេះ នៅមុនពេលដាក់ចម្លើយតបទៅនឹងដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពរនោះ មេធាវីការពារក្តីនឹងលើកឡើងថា៖ ក. សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតបានអនុវត្តវិធីសាស្ត្រសមស្របក្នុងការវាយតម្លៃភស្តុតាងក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/១ ខ. ចៅក្រមអង្គបុរេជំនុំជម្រះ និង សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតបានសំអាងមិនត្រឹមត្រូវលើដីកាដំណោះស្រាយក្នុងរឿងក្តី ០០២ ក្នុងការបង្កើតបទដ្ឋាននៃភស្តុតាង ដើម្បីចេញដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ ដែលបទដ្ឋានត្រឹមត្រូវគឺថា *តើអង្គជំនុំជម្រះដែលមានហេតុផលមួយអាចផ្តន្ទាទោសជនត្រូវចោទឱ្យហួសពីវិមតិសង្ស័យ ដោយផ្អែកលើភស្តុតាងក្នុងសំណុំរឿងបានដែរឬយ៉ាងណា* និង គ. សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតគួរកំណត់យុត្តាធិការបុគ្គលដោយផ្អែកលើភាពធ្ងន់ធ្ងរនៃឧក្រិដ្ឋកម្មដែលបានចោទប្រកាន់តែប៉ុណ្ណោះ។

១៣. ដោយពិចារណាថា កំហុសទាំងនេះលេចឡើង បន្ទាប់ពីដាក់ចម្លើយតបទៅនឹងដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពរ ប៉ុន្តែមុនការចេញដីកាដំណោះស្រាយក្នុងរឿងក្តី ០០៣ កំហុសនេះគឺជាព័ត៌មានដែលទើបរកឃើញថ្មីៗ ដែលសមនឹងមានសារណាពីសំណាក់មេធាវីការពារក្តី អនុលោមទៅតាមកាតព្វកិច្ចបំពេញ

កថាខណ្ឌ ៦៤-៨០)។ មិនត្រឹមតែបញ្ហានេះមិនមែនជាកត្តាកំណត់នៅក្នុងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប៉ុណ្ណោះទេ ប៉ុន្តែ អង្គបុរេជំនុំជម្រះថែមទាំងបកស្រាយខុសទៅលើសំអាងហេតុរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតទៀតផង។ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតគ្រាន់តែបានពិចារណាពីផលប៉ះពាល់ជាសម្ភតិកម្មនៃការច្រានចោលរឿងក្តី ដែលផ្អែកតែទៅលើកង្វះយុត្តាធិការបុគ្គល និង ថាតើ "ចន្លោះនិទណ្ឌភាព" គួរត្រូវរងផលប៉ះពាល់ពីសេចក្តីសម្រេចរបស់ខ្លួនឬយ៉ាងណា ហើយនៅទីបំផុតបានធ្វើការសន្និដ្ឋានថា វាពុំរងផលប៉ះពាល់នោះទេ (កថាខណ្ឌ ១១-២៥ នៃដីកាដំណោះស្រាយក្នុងរឿងក្តី ០០៤/១)។ ការយល់ឃើញរបស់អង្គបុរេជំនុំជម្រះ គឺច្រើនលើសពីតម្រូវការ។ អង្គបុរេជំនុំជម្រះមិនបានរកឃើញកំហុស ឬ ការរំលោភបំពានលើឆន្ទានុសិទ្ធិ និង ជាចុងក្រោយបានឯកភាពជាមួយនឹងសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតថា អ.វ.ត.ក. ត្រូវបានបង្កើតឡើង ដើម្បីកាត់ទោស "ចារីកម្រិតខ្ពស់ដែលមានចំនួនកំណត់" (កថាខណ្ឌ ៧៨ នៃសេចក្តីពិចារណាលើដីកាដំណោះស្រាយក្នុងរឿងក្តី ០០៤/១)។ ចៅក្រមអន្តរជាតិនៃអង្គបុរេជំនុំជម្រះ បានសន្និដ្ឋានដោយភាន់ច្រឡំបន្ថែមទៀតថា អលទ្ធភាពរបស់អង្គបុរេជំនុំជម្រះក្នុងការឈានទៅដល់ការឯកភាពគ្នាជាឯកច្ឆន្ទ ក្នុងរឿងក្តី ០០៤/១ មិនត្រូវរារាំងដល់ការជំនុំជម្រះក្តី នៅចំពោះមុខតុលាការជាតិទេ (*ដូចខាងលើ* កថាខណ្ឌ ៣៤០)។ មិនមានមូលដ្ឋានក្នុងការកំណត់ដូច្នេះឡើយ ពីព្រោះ "អ.វ.ត.ក. មិនមានយុត្តាធិការក្នុងការវិនិច្ឆ័យលើសកម្មភាពនៃស្ថាប័នដទៃទៀតឡើយ" (*ដូចខាងលើ* កថាខណ្ឌ ៧២ កថាខណ្ឌ ៧៩)។

[40] កថាខណ្ឌ ៤១-៥៩ នៃសេចក្តីពិចារណាលើដីកាដំណោះស្រាយក្នុងរឿងក្តី ០០៤/១។

[41] *ដូចខាងលើ* កថាខណ្ឌ ៦០-៦៣ កថាខណ្ឌ ១០៦-១២ (ទាក់ទងនឹងបទចោទប្រកាន់ និង ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ)។

[42] *ដូចខាងលើ* កថាខណ្ឌ ៣២១-២២។

ភារកិច្ចដោយការយកចិត្តទុកដាក់របស់ខ្លួន[43]។ ការវិវឌ្ឍន៍ថ្មីៗនេះធ្វើឱ្យមានព័ត៌មានថ្មី ដែលមានតម្លៃស្មើនឹងភស្តុតាងដែលទើបរកឃើញថ្មី ស្របតាមវិធាន ៨៧(៤) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង។ ភស្តុតាងនេះអាចទទួលយកបាន និង ត្រូវបានពិចារណា ប្រសិនបើវាអាចជួយដល់ការស្វែងរកការពិត និង មិនមាននៅមុនពេលចាប់ផ្តើមការជំនុំជម្រះ ឬ មិនអាចរកឃើញ បន្ទាប់ពីបានបំពេញកិច្ចដោយយកចិត្តទុកដាក់ត្រឹមត្រូវហើយនោះ[44]។

១៤. កំហុសទាក់ទងនឹងការវាយតម្លៃភស្តុតាង និង យុត្តាធិការបុគ្គល អាចមានផលប៉ះពាល់ធ្ងន់ធ្ងរលើដីកាដំណោះស្រាយរបស់លោក មាស មុត។ ការទទួលយកសំណើនេះនឹងស៊ីចង្វាក់ជាមួយនឹងច្បាប់ដែលគ្រប់គ្រង អ.វ.ត.ក. ដែលតម្រូវឱ្យសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតធានាឱ្យមានកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីត្រឹមត្រូវ និង ការពារសិទ្ធិរបស់លោក មាស មុត ក្នុងការទទួលបានការជំនុំជម្រះក្តីដោយយុត្តិធម៌។ អនុលោមតាមមាត្រា ៣៣ថ្មី នៃច្បាប់ស្តីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក. ចៅក្រមនៅ អ.វ.ត.ក. ទាំងអស់ ត្រូវអនុវត្តសមត្ថកិច្ចរបស់ខ្លួនស្របតាមបទដ្ឋានយុត្តិធម៌អន្តរជាតិ ភាពត្រឹមត្រូវ និង ដំណើរការសមស្របនៃច្បាប់ ដូចមានចែងក្នុងកតិកាសញ្ញាអន្តរជាតិស្តីពីសិទ្ធិពលរដ្ឋ និងសិទ្ធិនយោបាយ[45] ដែលមានកំណត់ក្នុងរដ្ឋធម្មនុញ្ញកម្ពុជា[46]។ វិធាន ២១ នៃវិធានផ្ទៃក្នុង តម្រូវឱ្យ

---

[43] វិធាន ALASKA ស្តីពីក្រមសីលធម៌វិជ្ជាជីវៈ (ឆ្នាំ ២០១៧-ឆ្នាំ ២០១៨) វិធាន ១.៣។ *ដូចខាងលើ* មតិយោបល់លើវិធាន ១.៣៖ “មេធាវីការពារក្តីត្រូវការពាររឿងក្តីឱ្យកូនក្តី បើទោះបីខ្លួនមានការយល់ឃើញផ្ទុយ មានឧបសគ្គ ឬ មានភាពលំបាកផ្ទាល់ខ្លួនក៏ដោយ ហើយត្រូវចាត់វិធានការតាមផ្លូវច្បាប់ និង ក្រមសីលធម៌ដែលចាំបាច់ ដើម្បីបង្ហាញភស្តុតាងគាំទ្របុព្វហេតុ ឬ កិច្ចខិតខំប្រែងរបស់កូនក្តីខ្លួន។ មេធាវីការពារក្តីក៏ត្រូវបំពេញកិច្ចដោយប្តេជ្ញា និង ការលះបង់ ដើម្បីជាប្រយោជន៍ដល់កូនក្តី និង តតាំងក្តីជំនួសឱ្យកូនក្តីរបស់ខ្លួន”។ *សូមមើលផងដែរ* មាត្រា ៧ នៃក្រមសីលធម៌មេធាវី ដែលទទួលបានការអនុញ្ញាតពីគណៈមេធាវីនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា។ មាត្រា ៥៨ នៃច្បាប់ស្តីពីលក្ខន្តិកៈគណៈមេធាវី (ឆ្នាំ ១៩៩៥)។ វិធាន ២២(៤) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង។

[44] វិធាន ៨៧(៤) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង។ *រឿងក្តី នួន ជា និង អ្នកផ្សេងទៀត* សំណុំរឿងលេខ ០០២/១៩-០៩-២០០៧-អ.វ.ត.ក/អ.ជ.ស.ដ សេចក្តីសម្រេចទាក់ទិននឹងឯកសារថ្មីៗ និង បញ្ហាពាក់ព័ន្ធដទៃទៀត ចុះថ្ងៃទី ៣០ ខែមេសា ឆ្នាំ ២០១២ ឯកសារ E190 កថាខណ្ឌ ២២-២៣។ *សូមមើលផងដែរ* វិធាន ១១២(១)(ក) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង ទាក់ទងនឹងបណ្តឹងសើរើចំពោះសាលក្រមស្ថាពរ នៅពេលដែលភស្តុតាងថ្មីត្រូវបានរកឃើញ។

[45] មាត្រា ១៤-១៥ នៃកតិសញ្ញាអន្តរជាតិស្តីពីសិទ្ធិពលរដ្ឋ និង សិទ្ធិនយោបាយ ដែលបានអនុម័ត និង បើកឱ្យចុះហត្ថលេខា ផ្តល់សច្ចាប័ន និង ចូលជាសមាជិក តាមសេចក្តីសម្រេចរបស់មហាសន្និបាតអង្គការសហប្រជាតិលេខ ២២០០ A (XXI) ចុះថ្ងៃទី ១៦ ខែធ្នូ ឆ្នាំ ១៩៦៦ ដែលចូលជាធរមាននៅថ្ងៃទី ២៣ ខែមីនា ឆ្នាំ ១៩៧៦ ស្របតាមមាត្រា ៤៩។ *សូមមើលផងដែរ* មាត្រា ៣៥ ថ្មី នៃច្បាប់ស្តីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក.។ មាត្រា ១២-១៣ នៃកិច្ចព្រមព្រៀងរវាងអង្គការសហប្រជាជាតិ និង រាជរដ្ឋាភិបាល

សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតបកស្រាយច្បាប់ អ.វ.ត.ក. និង វិធានផ្ទៃក្នុង ជាធរមាន ដើម្បីការពារជានិច្ចដល់ប្រយោជន៍របស់លោក មាស មុត[47]។ វិធាន ៣៩(៤) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង អនុញ្ញាតឱ្យសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតផ្ដល់សុពលភាពចំពោះកិច្ចទាំងឡាយណា ដែលធ្វើដោយភាគី បន្ទាប់ពីហួសពេលវេលាកំណត់។ ក្របខណ្ឌច្បាប់នេះ គាំទ្រដល់ការទទួលយកសំណើនេះ ដើម្បីការពារសិទ្ធិរបស់លោក មាស មុត ក្នុងការទទួលបានការជំនុំជម្រះក្ដីដោយយុត្តិធម៌ និង ដំណើរការនីតិវិធីត្រឹមត្រូវ។

III. សំណើ

១៥. ទោះបីជាសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិយល់ឃើញថា ការអនុវត្តនីត្យានុកូលភាព និង ការបកស្រាយរបស់អង្គបុរេជំនុំជម្រះ អាចជំរុញឱ្យមានសច្ចភាពផ្លូវច្បាប់ និង សេដ្ឋកិច្ចតុលាការក្ដី[48] ក៏ *ទ្រឹស្ដីយុត្តិសាស្ត្រ* (stare decisis) មិនអាចយកមកអនុវត្តបានឡើយ ក្នុងប្រព័ន្ធច្បាប់ស៊ីវិល

កម្ពុជាទាក់ទងនឹងការកាត់សេចក្ដីនៅក្រោមច្បាប់កម្ពុជានូវឧក្រិដ្ឋកម្មដែលប្រព្រឹត្តឡើង នៅក្នុងរយៈកាលនៃកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ (ឆ្នាំ ២០០៣) ("កិច្ចព្រមព្រៀង")។

[46] មាត្រា ៣១ នៃរដ្ឋធម្មនុញ្ញព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា ចុះថ្ងៃទី ២៤ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ ១៩៩៣ ដែលបានកែប្រែដោយព្រះរាជក្រម ចុះថ្ងៃទី ៨ ខែមីនា ឆ្នាំ ១៩៩៩ ប្រកាសឱ្យប្រើវិសោធនកម្មមាត្រា ១១, ១២, ១៣, ១៨, ២២, ២៤, ២៦, ២៨, ៣០, ៣៤, ៥១, ៩០, ៩១, ៩៣ និង មាត្រាផ្សេងៗទៀតពីជំពូក ៨ ទៅ ជំពូក ១៤ នៃរដ្ឋធម្មនុញ្ញព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា ដែលត្រូវបានអនុម័តដោយរដ្ឋសភា នៅថ្ងៃទី ៤ ខែមីនា ឆ្នាំ ១៩៩៩។

[47] វិធាន ២១(១) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង។ [redacted] ដីកាសម្រេចរួមលើផលប៉ះពាល់ដោយសារស្ថានភាពថវិកាមកលើសំណុំរឿង ០០៣ សំណុំរឿង ០០៤ និង សំណុំរឿង ០០៤/២ និង សារណាពាក់ព័ន្ធនានារបស់មេធាវីការពារក្ដី យឹម ទិត្យ ចុះថ្ងៃទី ១១ ខែសីហា ឆ្នាំ ២០១៧ ឯកសារ D249/6 កថាខណ្ឌ ១៨។ *រឿងក្ដី នួន ជា និង អ្នកផ្សេងទៀត* សំណុំរឿងលេខ ០០២/១៩-០៩-២០០៧-អ.វ.ត.ក-ក.ស.ច.ស (អ.ប.ជ ៧១) សាលដីកាលើបណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍របស់លោក អៀង សារី ប្រឆាំងទៅនឹងសេចក្ដីសម្រេចរបស់ ក.ស.ច.ស. បដិសេធមិនទទួលយកការដាក់ឯកសារចម្លើយតបរបស់ លោក អៀង សារី ទៅនឹងដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់ព្រះរាជអាជ្ញា អនុលោមតាមវិធានផ្ទៃក្នុង ៦៦ និង សេចក្ដីសង្កេតបន្ថែម និង សំណើសុំផ្អាកដំណើរការនីតិវិធី ចុះថ្ងៃទី ២០ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ ២០១០ ឯកសារ D390/1/2/4 កថាខណ្ឌ ១៣ កថាខណ្ឌ ២៣។

[48] ដីកាសម្រេចលើសំណើរបស់ មាស មុត សុំការបញ្ជាក់បំភ្លឺទាក់ទងនឹងឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងមនុស្សជាតិ និង ចំណងទាក់ទងជាមួយនឹងជម្លោះប្រដាប់អាវុធ ចុះថ្ងៃទី ៥ ខែមេសា ឆ្នាំ ២០១៦ ឯកសារ D87/2/1.7/1 កថាខណ្ឌ ១៣-១៥។

ដែល "ចៅក្រមមានកាតព្វកិច្ចត្រូវគោរពតាមច្បាប់តែប៉ុណ្ណោះ"[49]។ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិបានយល់ឃើញបន្ថែមទៀតថា "គោលការណ៍នីត្យានុកូលភាព ដែលបង្កើតឡើងដោយអង្គបុរេជំនុំជម្រះ ជាវិធានពុំបានចងកាតព្វកិច្ចឱ្យសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត គោរពតាមនៅក្នុងការបកស្រាយច្បាប់នោះទេ"[50]។ ប្រសិនបើសំណើនេះត្រូវបានអនុញ្ញាត មេធាវីការពារក្តីស្នើសុំឱ្យសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតងាកចេញពីគោលការណ៍នីត្យានុកូលភាព និង ការបកស្រាយ ដែលអង្គបុរេជំនុំជម្រះបានលើកឡើងនៅក្នុងសេចក្តីពិចារណាលើដីកាដំណោះស្រាយក្នុងរឿងក្តី ០០៤/១។

ក. អង្គបុរេជំនុំជម្រះបានយល់ឃើញដោយភាន់ច្រឡំថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតបានវាយតម្លៃមិនត្រឹមត្រូវលើភស្តុតាងនៅក្នុងរឿងក្តី ០០៤/១

១. សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតបានវាយតម្លៃភស្តុតាងទៅតាមមូលដ្ឋាននៃករណីនីមួយៗ

១៦. អង្គបុរេជំនុំជម្រះបានយល់ឃើញថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតមានកំហុសក្នុង៖ **ក.** ការវាយតម្លៃលើភស្តុតាងក្នុងរឿងក្តី ០០៤/១ ពីព្រោះគោលការណ៍សេរីភាពភស្តុតាង មានន័យថាភស្តុតាងទាំងអស់គឺអាចទទួលយកបាន និង ជាទូទៅមានតម្លៃជាភស្តុតាងស្មើគ្នា[51] **ខ.** ការបង្កើតឋានានុក្រមនៃភស្តុតាងក្នុងសំណុំរឿង ផ្អែកលើប្រភពដើមជាជាងខ្លឹមសារ[52] **គ.** ការផ្តល់តម្លៃជាភស្តុតាងខ្ពស់ចំពោះភស្តុតាងដែលទទួលបានពីការិយាល័យរបស់ខ្លួនជាជាងភស្តុតាងផ្សេងទៀត[53] និង **ឃ.** ការថ្លែងពីវិធីសាស្ត្រដែលពួកគេបានយកមកប្រើ ដើម្បីវាយតម្លៃភស្តុតាង[54]។

១៧. ប្រសិនបើសំណើសុំនេះត្រូវបានអនុញ្ញាត មេធាវីការពារក្តីស្នើសុំឱ្យពិចារណាថា៖

---

[49] *ដូចខាងលើ* កថាខណ្ឌ ១៣។

[50] *ដូចខាងលើ*។

[51] កថាខណ្ឌ ៤៤ នៃសេចក្តីពិចារណាលើដីកាដំណោះស្រាយក្នុងរឿងក្តី ០០៤/១។ *សូមមើល ដូចខាងលើ* កថាខណ្ឌ ៤១-៥៩ សម្រាប់សេចក្តីសម្រេចទាំងអស់។

[52] *ដូចខាងលើ* កថាខណ្ឌ ៥២។

[53] *ដូចខាងលើ* កថាខណ្ឌ ៤៩។

[54] *ដូចខាងលើ* កថាខណ្ឌ ៤១-៤២។

ក. អង្គបុរេជំនុំជម្រះ បានបកស្រាយខុសអំពីកិច្ចរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត។ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតជាដំបូងបានវាយតម្លៃភស្តុតាងទាំងអស់នៅក្នុងសំណុំរឿង និង បន្ទាប់មកបានថ្លែងពីវិធីសាស្ត្ររបស់ខ្លួនក្នុងការធ្វើដូច្នេះ។ ពួកគេមិនបានបង្កើតឋានានុក្រម ឬ ដកចេញនូវប្រភេទនៃភស្តុតាងដោយផ្អែកលើប្រភពដើមនោះទេ។ ពួកគេបានវាយតម្លៃដោយសេរីលើតម្លៃជាភស្តុតាងតាមមូលដ្ឋាននៃករណីនីមួយៗ[55] ហើយបានពិចារណាដោយសមហេតុផលលើយុត្តិសាស្ត្ររបស់ អ.វ.ត.ក. ដែលមានយ៉ាងច្បាស់លាស់ ទាក់ទងនឹងប្រភេទផ្សេងៗនៃភស្តុតាង[56]។

ខ. សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត អាចវាយតម្លៃភស្តុតាងតាមលំដាប់ណាមួយ ដែលពួកគេជ្រើសរើស និង វាយតម្លៃលើតម្លៃជាភស្តុតាងតាមតែពួកគេមើលឃើញថាសមស្រប ដូចដែលពួកគេបានធ្វើនៅក្នុងរឿងក្តី ០០៤/១៖

- **កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយ៖** សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត បានវាយតម្លៃថា តើចម្លើយមានមូលដ្ឋានគាំទ្រ[57] ស៊ីចង្វាក់គ្នា[58] និង គួរឱ្យជឿជាក់[59] បានដែរឬយ៉ាងណា និង ថា តើសាក្សីមានការដឹងផ្ទាល់ដែលគួរឱ្យជឿជាក់បាន[60] ឬ មូលហេតុលាក់កំបាំង[61] ដែរឬយ៉ាងណា។

---

[55] *ដូចខាងលើ* កថាខណ្ឌ ៥១។ *សូមមើល* វិធាន ៥៥(៥) វិធាន ៦៧ នៃវិធានផ្ទៃក្នុង។ មាត្រា ១២៧ មាត្រា ២៤៧ នៃក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា (ឆ្នាំ ២០០៧)។ មាត្រា ៨១ មាត្រា ១៧៦-៧៧ នៃក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌបារាំង (ឆ្នាំ ២០១៨)។ *សូមមើលផងដែរ* CHRISTIAN GUÉRY លិបិក្រមនៃនីតិព្រហ្មទណ្ឌ និង នីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ ការស៊ើបអង្កេតបឋម (RÉPERTOIRE DE DROIT PÉNAL ET DE PROCÉDURE PÉNALE, INSTRUCTION PRÉPARATOIRE) (Dalloz ខែមិថុនា ឆ្នាំ ២០១៣) កថាខណ្ឌ ៧៩៩៖ “Le juge d'instruction … décide en toute indépendance sur le règlement de l'information.” (ការបកប្រែមិនផ្លូវការ៖ “ចៅក្រមស៊ើបអង្កេត… ត្រូវសម្រេចដោយឯករាជ្យ ដោយផ្អែកទៅលើលទ្ធផលនៃដំណើរការនីតិវិធី”)។

[56] ជើងទំព័រ ១៧៩-៨៩, ២៤៩-៥០ នៃដីកាដំណោះស្រាយក្នុងរឿងក្តី ០០៤/១។

[57] *សូមមើល ឧទា. ដូចខាងលើ* កថាខណ្ឌ ១៤៣-៥០ កថាខណ្ឌ ១៥៨ កថាខណ្ឌ ១៩០-៩១ កថាខណ្ឌ ២៤៨-៥១ កថាខណ្ឌ ២៧៦។

[58] *សូមមើល ឧទា. ដូចខាងលើ* កថាខណ្ឌ ១៦៥ កថាខណ្ឌ ២១១-១២។

[59] *សូមមើល ឧទា. ដូចខាងលើ* កថាខណ្ឌ ១៩៣-៩៤ កថាខណ្ឌ ២១៣-១៥ កថាខណ្ឌ ២៧៩-៨០។

[60] *សូមមើល ឧទា. ដូចខាងលើ* កថាខណ្ឌ ១៧៦។

[61] *សូមមើល ឧទា.* កថាខណ្ឌ ២០៣ កថាខណ្ឌ ២១០-១២ កថាខណ្ឌ ២៣២ នៃដីកាដំណោះស្រាយក្នុងរឿងក្តី ០០៤/១។

- **ចម្លើយដែល អ៊ឹម ចែម ផ្តល់ឱ្យស្ថាប័នមិនមែន អ.វ.ត.ក.៖** សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតបានវាយតម្លៃចម្លើយទាំងនេះដោយផ្អែកលើភស្តុតាងផ្សេងទៀត[62] និង បានបញ្ជាក់ថា តើចម្លើយទាំងនេះមានមូលដ្ឋានគាំទ្រដែរឬយ៉ាងណា[63]។

- **ពាក្យសុំតាំងខ្លួនជាដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី៖** សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតបានសំអាងលើភស្តុតាងរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីដែលទទួលបានពីការិយាល័យរបស់ខ្លួន[64]។ ពាក្យសុំតាំងខ្លួនជាដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីត្រូវបានដាក់ ដើម្បីជួយដល់ការកាត់ទោស[65] ហើយសមនឹងទទួលបានការពិចារណាដោយប្រុងប្រយ័ត្ន ដោយសារភារកិច្ចរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតត្រូវស៊ើបអង្កេតដោយមិនលំអៀង[66]។

- **របាយការណ៍របស់មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា៖** សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតបានវាយតម្លៃរបាយការណ៍របស់មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា លើខ្លឹមសារ ភាពគួរឱ្យជឿជាក់បាន និង ភាពមិនស្របគ្នា[67]។ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតបានសន្និដ្ឋានថា របាយការណ៍ទាំងនោះមានតម្លៃជាភស្តុតាងតិចតួច[68] ដូចដែលចៅក្រមអន្តរជាតិនៃអង្គបុរេជំនុំជម្រះបានសន្និដ្ឋានដែរ[69]។

- **ការប៉ាន់ប្រមាណចំនួនជនរងគ្រោះ៖** សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតបានសំអាងលើគោលការណ៍ *វិមតិសង្ស័យត្រូវបានជាប្រយោជន៍ដល់ជនត្រូវចោទ* (in dubio pro reo) ដើម្បីប៉ាន់ស្មានចំនួន

---

[62] *ដូចខាងលើ* កថាខណ្ឌ ១៣៩។

[63] *សូមមើល ឧទា. ដូចខាងលើ* កថាខណ្ឌ ១៥៥ កថាខណ្ឌ ២២២-២៣។ *សូមមើលផងដែរ ដូចខាងលើ* កថាខណ្ឌ ១៤៥-៤៩។

[64] *សូមមើល ឧទា. ដូចខាងលើ* កថាខណ្ឌ ២១៥ កថាខណ្ឌ ២៣០ កថាខណ្ឌ ២៧៧។

[65] វិធាន ២៣(១)(ក) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង។ អង្គជំនុំជម្រះបានសម្រេចដោយភាន់ច្រឡំថា ពាក្យសុំតាំងខ្លួនជាដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីត្រូវបានដាក់ក្នុងគោលបំណងដើម្បីជួយដល់ការស៊ើបអង្កេតតុលាការ។ កថាខណ្ឌ ៥៤ នៃសេចក្តីពិចារណាលើដីកាដំណោះស្រាយក្នុងរឿងក្តី ០០៤/១។

[66] វិធាន ៥៥(៥) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង។

[67] កថាខណ្ឌ ១១៣-៣៥ នៃដីកាដំណោះស្រាយក្នុងរឿងក្តី ០០៤/១។

[68] *ដូចខាងលើ* កថាខណ្ឌ ១៣៥។

[69] កថាខណ្ឌ ២២៨ កថាខណ្ឌ ២៣៩ នៃសេចក្តីពិចារណាលើដីកាដំណោះស្រាយក្នុងរឿងក្តី ០០៤/១ (ដែលវាយតម្លៃអំពីរបាយការណ៍របស់មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា ឆ្នាំ ១៩៩៧)។

ជនរងគ្រោះ[70] ដែលជាវិធីសាស្ត្រត្រឹមត្រូវ នៅពេលមានការសង្ស័យទាក់ទងនឹងភស្តុតាង[71]។ ផ្ទុយទៅវិញ ចៅក្រមអន្តរជាតិនៃអង្គបុរេជំនុំជម្រះ បានសំអាងលើភស្តុតាងប្រយោលយ៉ាងខ្លាំង ដើម្បីកំណត់ចំនួនជនរងគ្រោះនៅការដ្ឋាន[72]។

២. សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត មិនបានប្រើបទដ្ឋាននៃភស្តុតាងលើសពីវិមតិសង្ស័យ ដើម្បីចេញដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះឡើយ

១៨. អង្គបុរេជំនុំជម្រះ៖ **ក.** បានយល់ឃើញថា ការសំអាងរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតលើយុត្តិសាស្ត្ររបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង និង អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូល បានបង្ហាញថា ពួកគេបានប្រើប្រាស់បទដ្ឋាននៃភស្តុតាងលើសពីវិមតិសង្ស័យ ជាជាងបទដ្ឋានភវនីយភាព[73] និង **ខ.** បានសម្រេចថា បទដ្ឋាននៃភស្តុតាងដែលអាចអនុវត្តបាន ដើម្បីចេញដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ គឺជាបទដ្ឋានភវនីយភាព[74]។

១៩. ប្រសិនបើសំណើនេះត្រូវបានអនុញ្ញាត មេធាវីការពារក្តីស្នើសុំឱ្យពិចារណាថា៖

ក. អង្គបុរេជំនុំជម្រះ បានបកស្រាយខុសអំពីការសំអាងរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតលើយុត្តិសាស្ត្ររបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង និង អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូល។ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតបានថ្លែងយ៉ាងច្បាស់លាស់ថា ការយល់ឃើញអំពីអង្គហេតុរបស់ពួកគេ គឺសំអាងលើបទដ្ឋានភវនីយភាព[75]។ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតមិនបានប្រើប្រាស់យុត្តិសាស្ត្ររបស់អង្គ

---

[70] *សូមមើល ឧទា.* កថាខណ្ឌ ២១៨ កថាខណ្ឌ ២៨២ កថាខណ្ឌ ៣២០ នៃដីកាដំណោះស្រាយក្នុងរឿងក្តី ០០៤/១។ *សូមមើលផងដែរ ដូចខាងលើ* កថាខណ្ឌ ២៦-៣៦។

[71] *រឿងក្តី នួន ជា និង អ្នកផ្សេងទៀត* សំណុំរឿងលេខ ០០២/១៩-០៩-២០០៧-អ.វ.ត.ក/អ.ជ.ត.ក (០៤) សេចក្តីសម្រេចលើបណ្តឹងសាទុក្ខភ្លាមៗរបស់ ខៀវ សំផន ស្តីពីសំណើសុំដោះលែងជាបន្ទាន់ ចុះថ្ងៃទី ៦ ខែមិថុនា ឆ្នាំ ២០១១ ឯកសារ E50/3/1/4 កថាខណ្ឌ ៣១។

[72] កថាខណ្ឌ ២១៩-២០ នៃសេចក្តីពិចារណាលើដីកាដំណោះស្រាយក្នុងរឿងក្តី ០០៤/១។

[73] *ដូចខាងលើ* កថាខណ្ឌ ៦០។

[74] *ដូចខាងលើ* កថាខណ្ឌ ៦១។ *សូមមើលផងដែរ ដូចខាងលើ* កថាខណ្ឌ ១០៦-១២ (ទាក់ទងនឹងភាពខុសគ្នារវាងបទចោទប្រកាន់ និង ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ)។

[75] កថាខណ្ឌ ២ នៃដីកាដំណោះស្រាយក្នុងរឿងក្តី ០០៤/១។

ជំនុំជម្រះ ដើម្បីអនុវត្តបទដ្ឋាននៃភស្តុតាងផ្សេងទៀតឡើយ គ្រាន់តែដើម្បីគាំទ្រការវាយតម្លៃភស្តុតាងរបស់ខ្លួនប៉ុណ្ណោះ។

ខ. អង្គបុរេជំនុំជម្រះ និង សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត បានសំអាងមិនត្រឹមត្រូវលើបទដ្ឋានភវនីយភាព[76]។ ដោយសារតែឧក្រិដ្ឋកម្មត្រូវបានកាត់ទោសនៅ អ.វ.ត.ក. បទដ្ឋាននៃភស្តុតាងសម្រាប់ចោទប្រកាន់ជនសង្ស័យ រយៈពេលនៃកិច្ចស៊ើបសួរ និង លទ្ធភាពនៃការផ្តល់ថវិកាមិនគ្រប់គ្រាន់សម្រាប់រឿងក្តី ០០៣ បទដ្ឋាននៃភស្តុតាងដ៏ត្រឹមត្រូវ គឺ *ថាតើអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងសមហេតុផលមួយអាចផ្តន្ទាទោសជនត្រូវចោទ ឱ្យលើសពីវិមតិសង្ស័យ ដោយផ្អែកលើភស្តុតាងនៅក្នុងសំណុំរឿងបានដែរឬយ៉ាងណា*[77]។

ខ. ការវាយតម្លៃលើយុត្តាធិការបុគ្គលរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត

២០. ចៅក្រមអន្តរជាតិនៃអង្គបុរេជំនុំជម្រះបានដកស្រង់សាលក្រមក្នុងរឿងក្តី ០០១ ដែលបានសម្រេចថា ដើម្បីកំណត់ថាតើនរណាម្នាក់ "ជាអ្នកទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុត" ភាពធ្ងន់ធ្ងរនៃ "ឧក្រិដ្ឋកម្មដែលបានចោទប្រកាន់ ឬ ត្រូវចោទ" ត្រូវតែបានវាយតម្លៃ[78]។

២១. ប្រសិនបើសំណើនេះត្រូវបានអនុញ្ញាត មេធាវីការពារក្តីស្នើសុំឱ្យពិចារណាថា៖

ក. ចៅក្រមអន្តរជាតិនៃអង្គបុរេជំនុំជម្រះ បានថ្លែងខុសអំពីសាលក្រមក្នុងរឿងក្តី ០០១[79] និង បានដកស្រង់យុត្តិសាស្ត្រអន្តរជាតិមិនចំ[80]។ បើទោះបីជាមានការថ្លែងខុសអំពីយុត្តិសាស្ត្ររបស់អង្គ

---

[76] *ដូចខាងលើ* កថាខណ្ឌ ២ ជើងទំព័រ ២។ កថាខណ្ឌ ៦១ នៃសេចក្តីពិចារណាលើដីកាដំណោះស្រាយក្នុងរឿងក្តី ០០៤/១ ដែលដកស្រង់ពី *រឿងក្តី នួន ជា និង អ្នកផ្សេងទៀត* សំណុំរឿងលេខ ០០២/១៩-០៩-២០០៧-អ.វ.ត.ក-ក.ស.ច.ស ដីកាដំណោះស្រាយ ចុះថ្ងៃទី ១៥ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ ២០១០ ឯកសារ D427 ("ដីកាដំណោះស្រាយក្នុងរឿងក្តី ០០២") កថាខណ្ឌ ១៣២៣។ រឿងក្តី ០០២ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតបានដកស្រង់មិនចំអំពីយុត្តិសាស្ត្រ និង មតិយោបល់របស់បារាំង និង អន្តរជាតិ។ *សូមមើល* កថាខណ្ឌ ១៣២៣-២៥ នៃដីកាដំណោះស្រាយក្នុងរឿងក្តី ០០២។ អង្គបុរេជំនុំជម្រះបានដកស្រង់វិធានផ្ទៃក្នុង ៥៥(៤) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង និង មតិយោបល់របស់បារាំង ដែលមិនអាចអនុវត្តបាន។ *សូមមើល* កថាខណ្ឌ ៦២ នៃសេចក្តីពិចារណាលើដីកាដំណោះស្រាយក្នុងរឿងក្តី ០០៤/១។

[77] [redacted]

[78] កថាខណ្ឌ ៣២១ នៃសេចក្តីពិចារណាលើដីកាដំណោះស្រាយក្នុងរឿងក្តី ០០៤/១។

ជំនុំជម្រះក្នុងរឿងក្តី ០០១ ក៏ដោយ ក៏ចៅក្រមអន្តរជាតិនៃអង្គបុរេជំនុំជម្រះ បានអនុវត្តយុត្តិសាស្ត្រនេះត្រឹមត្រូវក្នុងករណីមួយចំនួនផងដែរ[81]។

ខ. សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត គួរតែអនុវត្តតាមយុត្តិសាស្ត្ររបស់អង្គជំនុំជម្រះក្នុងរឿងក្តី ០០១ និង ពិចារណាតែទៅលើឧក្រិដ្ឋកម្មដែលបានដាក់ឱ្យស្ថិតនៅក្រោមការត្រួតពិនិត្យ ក្នុងការវាយតម្លៃលើយុត្តាធិការបុគ្គល[82]។ កិច្ចព្រមព្រៀង[83] ច្បាប់ស្តីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក.[84] និង វិធានផ្ទៃ

---

[79] *រឿងក្តី កាំង ហ្កេកអ៊ាវ* សំណុំរឿងលេខ ០០១/១៨-០៧-២០០៧/អ.វ.ត.ក/អ.ជ.ស.ដ សាលក្រម ចុះថ្ងៃទី ២៦ ខែកក្កដា ឆ្នាំ ២០១០ ("សាលក្រមក្នុងរឿងក្តី ០០១") ឯកសារ E188 កថាខណ្ឌ ២២ ដែលយោងការវាយតម្លៃលើ "ភាពធ្ងន់ធ្ងរនៃឧក្រិដ្ឋកម្មដែលបានចោទប្រកាន់"។

[80] ជើងទំព័រ ៩០៦ នៃសេចក្តីពិចារណាលើដីកាដំណោះស្រាយក្នុងរឿង ០០៤/១ ដែលដកស្រង់ *រឿងក្តី រដ្ឋអាជ្ញា តទល់នឹង Norman និង អ្នកផ្សេងទៀត* សំណុំរឿងលេខ SCSL-២០០៤-១៤-PT សេចក្តីសម្រេចលើញត្តិបឋមរបស់មេធាវីការពារក្តីស្តីពីកង្វះយុត្តាធិការបុគ្គលតំណាងឱ្យជនជាប់ចោទ Fofana ចុះថ្ងៃទី ៣ ខែមីនា ឆ្នាំ ២០០៤ កថាខណ្ឌ ៣៨ (ការពិនិត្យលើដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ ស្របតាមបទដ្ឋាននៃការបញ្ជាក់បទចោទប្រកាន់ "មូលដ្ឋានសមហេតុផលគួរឱ្យជឿជាក់បាន" របស់តុលាការ SCSL។ *រឿងក្តី រដ្ឋអាជ្ញា តទល់នឹង Ntaganda* សំណុំរឿងលេខ ICC-01/04-169-US-Exp សាលដីកាលើបណ្តឹងសាទុក្ខរបស់ព្រះរាជអាជ្ញាប្រឆាំងនឹងសេចក្តីសម្រេចរបស់អង្គបុរេជំនុំជម្រះ I ចំណងជើងថា "សេចក្តីសម្រេចលើពាក្យសុំរបស់ព្រះរាជអាជ្ញាឱ្យមានដីកាចាប់ខ្លួន មាត្រា ៥៨" ចុះថ្ងៃទី ១៣ ខែកក្កដា ឆ្នាំ ២០០៦ កថាខណ្ឌ ៧៦ (*សូមមើល ដូចខាងលើ* កថាខណ្ឌ ៧៨-៧៩ ដែលពិភាក្សាពីដែនកំណត់នៃលក្ខន្តិកៈទីក្រុងរ៉ូមលើយុត្តាធិការបុគ្គល)។ *រឿងក្តី រដ្ឋអាជ្ញា តទល់នឹង Lukić & Lukić* សំណុំរឿងលេខ IT-៩៨-៣២/១-PT សេចក្តីសម្រេចលើការបញ្ជូនសំណុំរឿង អនុលោមតាមវិធាន ១១ *ស្ទួន* ដោយភ្ជាប់នូវឧបសម្ព័ន្ធសម្ងាត់ ក និង ខ ចុះថ្ងៃទី ៥ ខែមេសា ឆ្នាំ ២០០៧ កថាខណ្ឌ ២៦ (*សូមមើលផងដែរ ដូចខាងលើ* កថាខណ្ឌ ៣ ទាក់ទងនឹងពេលដែលបញ្ជូនជនដែលត្រូវបញ្ជូនទៅជំនុំជម្រះឱ្យអាជ្ញាធររបស់រដ្ឋ ដើម្បីកាត់ទោស តាមវិធាន ១១ *ស្ទួន* នៃវិធានរបស់សាលាក្តី ICTY)។ [redacted]

[81] *សូមមើល* កថាខណ្ឌ ១៦៥-៦៨ កថាខណ្ឌ ២០៥-០៦ នៃសេចក្តីពិចារណាលើដីកាដំណោះស្រាយក្នុងរឿងក្តី ០០៤/១។

[82] កថាខណ្ឌ ២២ នៃសាលក្រមក្នុងរឿងក្តី ០០១។

[83] មាត្រា ១ នៃកិច្ចព្រមព្រៀង៖ "គោលបំណងរបស់កិច្ចព្រមព្រៀងនេះ គឺកំណត់អំពីកិច្ចសហប្រតិបត្តិការរវាងអង្គការសហប្រជាជាតិ និង រាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា **ដើម្បីកាត់សេចក្តី**មេដឹកនាំជាន់ខ្ពស់កម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ និង ជនទាំងឡាយដែលទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុត ..."។ ៥(៣)៖ "វិសាលភាពនៃការស៊ើបអង្កេត គឺកំណត់ត្រឹមតែមេដឹកនាំជាន់ខ្ពស់នៃរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ និង ជនទាំងឡាយដែលទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុតចំពោះឧក្រិដ្ឋកម្ម និង ការរំលោភបំពានយ៉ាងធ្ងន់ធ្ងរ ... ដែលបាន**ប្រព្រឹត្ត**ក្នុងអំឡុង... (ការគូសបញ្ជាក់បន្ថែម)។

[84] មាត្រា ១ នៃច្បាប់ស្តីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក. ៖ "ច្បាប់នេះរៀបចំឡើងក្នុងគោលបំណង**វិនិច្ឆ័យទោស** មេដឹកនាំជាន់ខ្ពស់កម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ និង ជនទាំងឡាយដែលទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុតចំពោះឧក្រិដ្ឋកម្ម និង ការរំលោភបំពាន់យ៉ាងធ្ងន់ធ្ងរទៅលើ ... ដែល

ក្នុង[85] គាំទ្រជំហរនេះ។ ការប្រើប្រាស់ឧក្រិដ្ឋកម្មដែលមានមិនគ្រប់គ្រាន់[86] ដើម្បីវាយតម្លៃយុត្តាធិការបុគ្គល បញ្ជូនរឿងក្តីទៅជំនុំជម្រះ មានន័យថា ជនត្រូវចោទត្រូវបានកាត់ទោសមួយផ្នែក ដោយផ្អែកលើការចោទប្រកាន់ ដែលគាត់មិនអាចតវ៉ាជំទាស់បាននៅពេលជំនុំជម្រះក្នុងសវនាការ ដែលរំលោភលើសិទ្ធិរបស់គាត់ ក្នុងការទទួលបានការជូនដំណឹងអំពីបទចោទប្រកាន់ និង រៀបចំការពារក្តី[87]។

IV. សេចក្តីសន្និដ្ឋាន

២២. ចៅក្រមនៃអង្គបុរេជំនុំជម្រះ មានកំហុសទាក់ទងនឹងការវាយតម្លៃលើភស្តុតាងរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត បទដ្ឋាននៃភស្តុតាង ដើម្បីចេញដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ និង យុត្តាធិការបុគ្គល។ សេចក្តីសម្រេចរបស់អង្គបុរេជំនុំជម្រះ គឺជាព័ត៌មានដែលទើបតែរកឃើញថ្មីៗ ដែលមេធាវីការពារក្តីត្រូវតែការពារក្តីដោយយកចិត្តទុកដាក់ឱ្យបានត្រឹមត្រូវ ក្នុងការការពារសិទ្ធិទទួលបានការជំនុំជម្រះក្តីដោយយុត្តិធម៌របស់ លោក មាស មុត។ ដើម្បីធានាថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតវាយតម្លៃលើភស្តុតាងនៅក្នុងរឿងក្តី ០០៣ ដូចដែលបានធ្វើនៅក្នុងរឿងក្តី ០០៤/១ អនុវត្តបទដ្ឋាននៃភស្តុតាងត្រឹមត្រូវដើម្បីចេញដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ និង វាយតម្លៃយ៉ាងត្រឹមត្រូវលើយុត្តាធិការបុគ្គល មេធាវីការពារក្តីគួរត្រូវបានអនុញ្ញាត ឱ្យដាក់សារណាបន្ថែមលើចម្លើយរបស់ខ្លួន តបទៅនឹងដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពរ។

អាស្រ័យហេតុនេះ ដូចបានបង្ហាញជូនក្នុងសំអាងហេតុខាងលើ មេធាវីការពារក្តីគោរពស្នើសុំឱ្យសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតមេត្តា**អនុញ្ញាត** ឱ្យមេធាវីការពារក្តីដាក់សារណាបន្ថែម លើចម្លើយរបស់ មាស មុត តបទៅនឹងដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ។

បានប្រព្រឹត្ត...”។ ២ ថ្មី៖ “ត្រូវបានបង្កើតឱ្យមានអង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញនៅក្នុងរចនាសម្ព័ន្ធតុលាការដែលមានស្រាប់ ... **ដើម្បីជំនុំជម្រះមេដឹកនាំជាន់ខ្ពស់កម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ** និង ជនទាំងឡាយដែលទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុត...” (ការគូសបញ្ជាក់បន្ថែម)។

[85] វិធានផ្ទៃក្នុង ៥៥(៤) វិធាន ៦៧(៣) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង។ *សូមមើលផងដែរ ដូចខាងលើ* សទ្ទានុក្រម និយមន័យនៃពាក្យជនសង្ស័យ និង ជនត្រូវចោទ។

[86] *សូមមើល* វិធានផ្ទៃក្នុង ៥៥(៤) ទាក់ទងនឹងបទចោទប្រកាន់ជនសង្ស័យ។

[87] មាត្រា ១៣(១) នៃកិច្ចព្រមព្រៀងស្តីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក.។ មាត្រា ៣៥ថ្មី (ក) (ឃ) នៃច្បាប់ស្តីពីបង្កើត អ.វ.ត.ក.។ វិធាន ២១(១)(ឃ) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង។

សូមសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតមេត្តាទទួលយកសំណើនេះដោយគោរព។

រាជធានីភ្នំពេញ ព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា នៅថ្ងៃទី **៦ ខែសីហា** ឆ្នាំ **២០១៨**

សហមេធាវីការពារក្ដីលោក មាស មុត

អាង ឧត្តម

Michael G. KARNAVAS